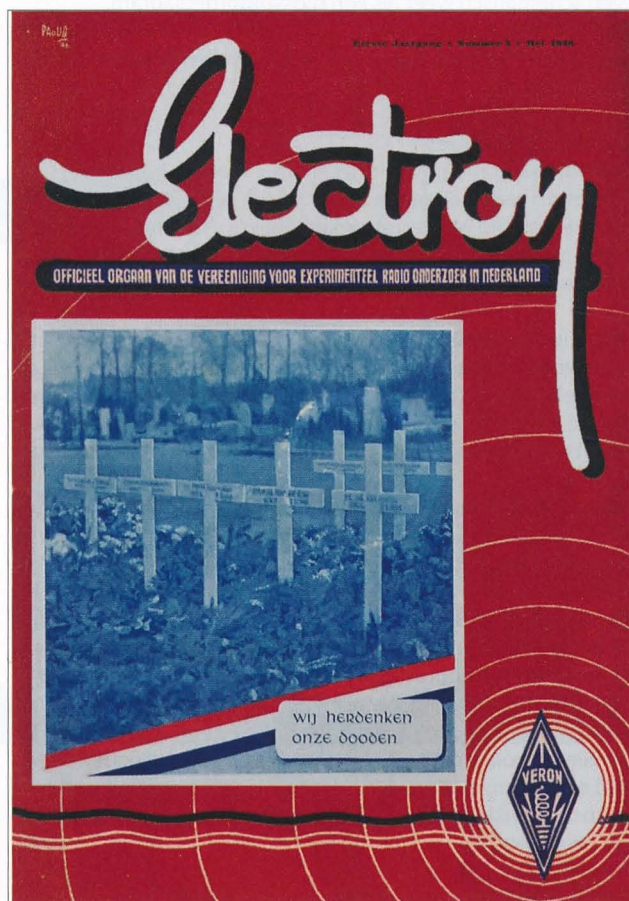

Gevallen radioamateurs

Radioamateurs offerden hun leven voor onze vrijheid: "Wij herdenken onze dooden"

Inleiding

Die ondertitel "wij herdenken onze dooden" staat op de voorpagina van het meinumner van *Electron* uit 1946.

Met name de herdenkingsplaat als binnenblad van dat nummer, met de namen en foto's van al die omgekomen radioamateurs, bracht mij er toe de achtergrond van dat overzicht te onderzoeken.

Zeer waarschijnlijk waren deze radioamateurs lid van de plaatselijke Nederlandse Vereniging voor Radiotelegrafie (NVVR), de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Radioamateurisme (NVIR), of de Verenigde Ultra-Kortegolf Amateurs (VUKA). Of op z'n minst bekend bij de leden.

Na de oproep bij de eerste VR waren het de lokale afdelingen die deze omgekomen radioamateurs voordroegen. Helaas heb ik geen onderbouwing kunnen vinden die de basis vormt voor de lijst met Ereleden.

De VERON telt uiteindelijk 28 Ereleden, maar uit de legenda's van twee door de VERON gepubliceerde herdenkingsplaten, komen veel meer namen voor. Er zijn overeenkomsten, maar ook verschillen in de namenlijst van die legenda's. Dat alles trok mijn aandacht; tijd voor een nader onderzoek.

Mij is gebleken dat in de loop van de tijd het aantal bekend geworden omgekomen radioamateurs groeide. Dat blijkt wel

De gevallen herdenkingsplaat van 1946

De herdenkingsplaat met de gevallen radioamateurs uit *Electron* mei 1946.

uit de middenpagina van *Electron* uit mei 1946. Daar staan 22 omgekomen radioamateurs vermeld. De herkomst van de namen is (deels) het gevolg van de oproep vanuit de eerste VR om namen aan te dragen.

Het maken van dat meinumner van *Electron* vergt (net zoals vandaag de dag) een zekere voorbereidingstijd, maar ook die middenpagina, ontworpen door H.M.E. Linse, PA0UB, kost tijd. Al met al kan veilig aangenomen worden dat de namenlijst de stand per april 1946 is:

Broeder J. Klingen, PAoXL	1	C. L. J. van Lent Jr, PAoXI	12
J. H. op den Velde, PAoOZ	2	G. A. Meerhof, PAoMB	13
Th. C. van Braak, PAoGA	3	G. B. Reijns, PAoRS	14
Jan Thijssen	4	Piet Brons	
J. de Vries, PAoVL	5	Rudi Tappenbeck	
J. Neuteboom, PAoGR	6	C. A. Gehrels, PAoQQ	
A. van Mansum, PAoXK	7	H. A. Touw, PAoZB	
C. J. Haspels	8	J. A. Vredeveld, PAoJAV	
D. Abbenes	9	E. Kapteijn Jr, PAoEK	
Kees Vermaat	10	H. H. Schotanus à Steringa	
J. P. Meertens, PAoMO	11	W. A. A. Grul [Idzerda	

Al tijdens de tweede VR, op 18 mei 1946, werden opmerkingen gemaakt over de onvolledigheid van deze middenpagina. Zo waren van de 22 omgekomen amateurs er 14 met foto en dus acht van hen zonder foto. Verder werden er nog vijf ontbrekende namen gemeld:

Dijkhuizen, Nicolaas Lodewijk Hermann van	PAoND
Groot, Louis de	PAoKK
Laaken, Floris van der	?
Wirix, René Paul	PAoRW
Wories, William Michiel Johan	PAoXY

Er werden in totaal 27 omgekomen radioamateurs benoemd tot Erelid van de VERON. Tijdens de derde VR, op 8 december 1946 werd er nog één erelid toegevoegd:

Otten, Wilhelmus Maria Franciscus Joseph	PAoHB
--	-------

Daarmee telt de VERON officieel 28 postume Ereleden. Men zegde toe een verbeterde versie te zullen maken.

De gevallenherdenkingsplaat van 1949

De gevallenherdenkingsplaat van 1949

Die toegezegde verbeterde versie van de herdenkingsplaat kwam uiteindelijk pas in 1949. In *Electron* van maart 1949 lees ik dat deze herdenkingsplaat werd verkocht. Dit na overmaking van één gulden op de bankrekening van de VERON. De levering zou in april of mei plaatsvinden.

De namenlijst in de legenda toont nu 44 omgekomen radioamateurs. Van de acht namen zonder foto uit de middenpagina van 1946, is er van vijf een foto gevonden. Dit zijn OM's Brons, Gehrels, Touw, Kapteyn en Idzerda. Deze komen nu voor op de herdenkingsplaat. De andere drie zonder foto komen nu niet meer voor. Dit zijn de postume Ereleden Tappenbeck, Vredeveld en Grul.

1 S. P. Brons	16 H. A. Hoekstra	31 G. A. Meerhof
2 J. H. Diesfeldt	17 L. Lauwerens	32 J. H. op den Velde
3 Ir W. J. Bijleveld	18 H. Brandsma	33 J. Neuteboom
4 C. J. Haspels	19 K. Meuldijk	34 Jan Thijssen
5 S. G. Kuster	20 G. B. Reijns	35 Th. Chr. v. Braak
6 A. C. van der Poll	21 Th. J. Schamp	36 J. de Vries
7 Fr. F. de Visser	22 Zie 20	37 H. A. Touw
8 A. M. Michels	23 G. H. Wolsink	38 Broeder J. Klingen
9 C. A. Gehrels	24 P. H. J. Windhausen	39 Fr. H. Meijer
10 J. M. Oberg	25 P. Hoekman	40 P. Dubbeldam
11 Chr. W. Dobbinga	26 D. Hulsmann	41 G. Bakker
12 D. Abbenes	27 F. v. d. Laaken	42 Ir A. A. v. Mansum
13 Ir J. P. Heyboer	28 R. P. Wirix	43 C. L. J. van Lent Jr
14 K. C. Simons	29 J. P. Meertens	44 E. Kapteyn Jr
15 M. de Rijke	30 H. Schotanus à Steringa Idzerda	45 Kees Vermaat

Ook de VERON-herdenkingsplaat uit 1949 bevatte onvolledigheidsfouten, want naast de eerdergenoemde drie OM's zonder foto, ontbraken er ook nog vier andere postume Ereleden op deze uitvoering. Dat waren de OM's Dijkhuizen, de Groot, Otten en Wories. De uitgifte van de officiële herdenkingsplaat is vrij kort daarop gestaakt.

Voor het overzicht vermeld ik de zeven missende Ereleden op die herdenkingsplaat van 1949:

Dijkhuizen, Nicolaas Lodewijk Hermann van	PAoND
Groot, Louis de	PAoKK
Grul, Wilhelmus Andreas Alexander	?
Otten, Wilhelmus Maria Franciscus Joseph	PAoHB
Tappenbeck, Rudolf	?
Vredeveld, Johan Asuerus	PAoJAV
Wories, William Michiel Johan	PAoXY

Alle door oorlogsgeweld omgekomen radioamateurs

Ik kan mij voorstellen dat u de draad met al die verschillende lijstjes bent kwijtgeraakt. Ook al vanwege die onderlinge overlap en verwijderde namen. Er zit wel een bepaalde logica in. Het blijkt namelijk dat de redactie van *Electron* de drijvende kracht te zijn geweest om de gevallen een gezicht te geven. Dat betekende onder andere dat op de herdenkingsplaat van 1949 gevallen zonder foto niet meer vermeld werden.

Let wel: we hebben het over een periode waarin foto's schaars waren en de onderlinge communicatie nog niet goed hersteld was. Hierbij geef ik het verloop van de verschillende namen even schematisch weer als een tijdsvolgordediagram.

Tussen 1945 en 1949 blijken er dus 51 gevallen amateurs te zijn aangemeld.

Verzetsorganisaties

Door de biografieën van onze 51 gevallen, blijken verschillende verhaallijnen te lopen. In die verhalen viel mij de verscheidenheid van verzetsorganisaties op. Voor het overzicht heb ik ze op tijdsvolgorde, inclusief enkele kenmerken, achter elkaar gezet.

Ordedienst (1940 – 1945)

Veel gedemobiliseerde militairen werden naderhand benaderd om deel te nemen in de Ordedienst (OD). Vandaag de dag noemt men zo iets een 'stay behind'-organisatie. Hiermee wilde men een machtsvacuüm voorkomen, als de Duitse bezetting voorbij was.

Binnen de OD had men ook een radionetwerk opgebouwd dat tot de bevrijding van Zuid-Nederland "slappend werd gehouden".

• <https://nl.wikipedia.org/wiki/Ordedienst>.

Verzet (1940 – 1945)

De verzamelaarnaam voor alle personen en groepen die tijdens de Tweede Wereldoorlog weerstand boden aan de Duitse bezetting. Die verschillende verzetsgroepen hadden behoefte aan communicatie. Zij richtten daartoe zendgroepen op en probeerde ook in contact te komen met Engeland voor materiaal en wapenzendingen.

• https://nl.wikipedia.org/wiki/Nederlands_verzet_in_de_Tweede_Wereldoorlog

Englandspiel (november 1941 - april 1944)

Vanaf november 1941 begonnen twee organisaties vanuit Engeland geheim agenten naar Nederland te sturen. De een voor de Militaire Inlichtingen (MI-6 = Military Intelligence - 6) en de andere de dienst (SOE= Special Operations Executive) was gespecialiseerd in het organiseren van verzetsdaden (sabotage, enz.).

Hun eerste agenten legden contact met verzetsgroepen die helaas reeds door de Duitse contraspionage (Abwehrstelle IIIIF) waren geïnfiltrerd. De Duitsers konden codes van deze agenten gebruiken om via een geallieerd zendernetwerk valse informatie te sturen naar het Verenigd Koninkrijk.

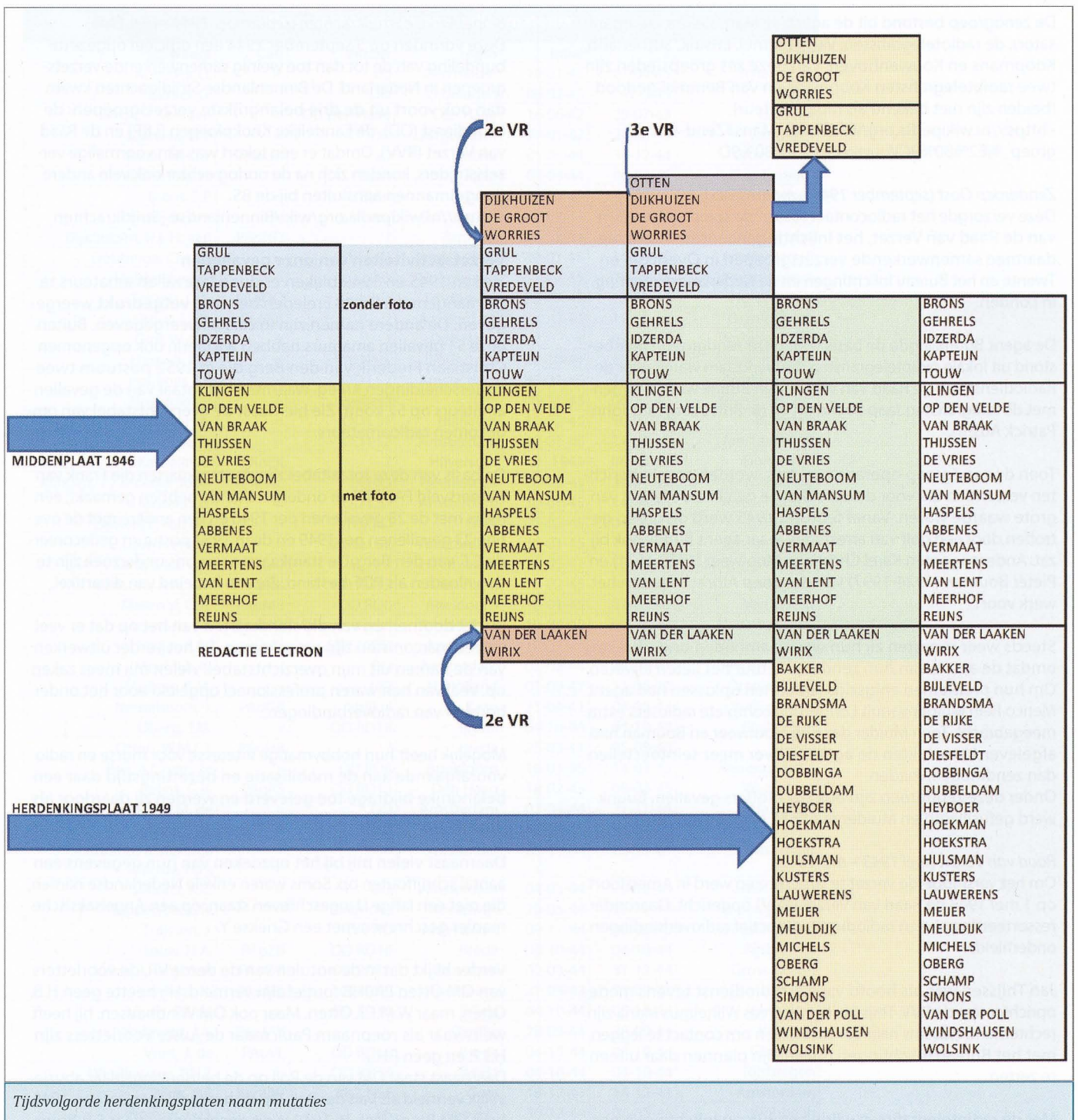
Van de 59 gedropte agenten kwamen er 54 om het leven. De laatste agenten werden in mei 1943 gedropt. Pas in april 1944 werd de operatie beëindigd.

• (<https://nl.wikipedia.org/wiki/Englandspiel>)

Bureau Inlichtingen (november 1942 - mei 1945)

De regering in Engeland had behoefte aan betrouwbare inlichtingen uit Nederland en richtte daarvoor de dienst Nederlandse Bureau Inlichtingen (BI) op. Speciaal opgeleide marconisten en codeurs werden boven Nederland gearachuteerd.

• https://nl.wikipedia.org/wiki/Bureau_Inlichtingen

Zendgroepen (1943 - 1945)

Er blijken totaal vier zendgroepen samengesteld te zijn door het Nederlandse Bureau Inlichtingen in Londen. Zo'n zendgroep bestond uit geheim agenten die door het BI voor de functie van radio telegrafist/codist waren opgeleid.

Zendgroep Barbara (juni 1943 – juli 1944)

Deze groep verzorgde het radiocontact tussen de Ordedienst en het BI en de Nederlandse regering in Londen. De zendgroep bestond uit de agenten: Van Borssum, Buisman (leider en organisator), de radiotelegrafisten: Van Alebeek, Grisnigt, Diesfeldt, Hoekman, Letteboer, Schreinemachers, Van der Stok, Wiedemann en Verhage. Van deze tien agenten is bekend dat zeven door de Sicherheits Dienst (SD) zijn gearresteerd en er drie om het leven kwamen.

• https://nl.wikipedia.org/wiki/Zendgroep_Barbara

Zendgroep BI-Radiodienst (januari 1944 – december 1944)

Deze groep verzorgde het radiocontact tussen de Raad van Verzet en het BI en de Nederlandse regering in Londen. De zendgroep werkte nauw samen met de Radiodienst van de Raad van Verzet (RVV). De zendgroep bestond uit de agenten: Steen (leider van organisator): de organisatoren: Ausems en Faber: de radiotelegrafisten: Adriaansen, De Bloois, Leus en Van Loon. Van deze zeven agenten werden er vijf door de Sicherheitsdienst (SD) gearresteerd en kwamen om het leven.

• https://nl.wikipedia.org/wiki/Zendgroep_BI-Radiodienst

Zendgroep Vuurtoren (oktober 1944 - maart 1945)

Deze groep verzorgde het radiocontact tussen de spionagegroep Albrecht, de Groep Packard en het Bureau Inlichtingen (BI) en de Nederlandse regering in Londen.

De zendgroep bestond uit de agenten: Mans (leider en organisator): de radiotelegrafisten: Van Bommel, Ensink, Sutherland, Koopmans en Kouwenhoven. Van deze zes groepsleden zijn twee radiotelegrafisten Koopmans en van Bommel gedood (beiden zijn niet bekend als radioamateur).

• https://nl.wikipedia.org/wiki/Karel_Mans#Zendgroep_%E2%80%9CVuurtoren%E2%80%9D

Zendgroep Oost (september 1944 – maart 1945)

Deze verzorgde het radiocontact tussen de spionagegroepen van de Raad van Verzet, het Inlichtingencentrum Oost, de daarmee samenwerkende verzetsgroepen in Overijssel en Twente en het Bureau Inlichtingen en de Nederlandse regering in Londen.

De agent Buunk legde de basis voor deze zendgroep. Deze bestond uit lokale radiotelegrafisten die werkzaam waren voor de Radiodienst van de Raad van Verzet. Ben Buunk werkte samen met de telegrafisten Jaap Beekman en de Britse sergeant John Patrick Austin.

Toen de zendgroep operationeel was, werden er vele berichten verzonden die voor de oprukkende geallieerde legers van grote waarde waren. Vanaf februari 1945 werd de groep getroffen door een golf van arrestaties, waar agent Buunk ook bij zat. Andere agenten Karel Christiaan Mooiweer (1923-1971) en Pieter Bouman (1924-1997) van de groep Albrecht zetten het werk voort.

Steeds weer moesten zij hun werkzaamheden onderbreken, omdat de accu's van hun zendapparatuur het lieten afweten. Om hun problemen enigszins te kunnen oplossen had agent Menco Rein Mulder vanuit Londen vijf complete radiosets extra meegebracht. Toen Mulder deze bij Mooiweer en Bouman had afgeleverd beschikten de agenten over meer seintoestellen dan zendmogelijkheden.

Onder deze zendgroep zijn ook slachtoffers gevallen. Buunk werd gefusilleerd en Mulder overleed in de gevangenis.

Raad van Verzet (mei 1943 - mei 1945)

Om het versnipperde verzet te structureren werd in Amersfoort op 1 mei 1943 de Raad van Verzet (RVV) opgericht. Daaronder ressorteerde ook een radiodienst, die actief radioverbindingen onderhield.

Jan Thijssen was als hoofd van de radiodienst tevens medeoprichter van de RVV. Thijssen liet zijn rechterhand Andreas Wilhelmus Maria Ausems naar Londen reizen om contact te leggen met het Bureau Inlichtingen (BI) en zijn plannen daar uiteen te zetten.

Met de radiotelegrafisten wilde het Bureau Inlichtingen een zendgroep oprichten om steun te kunnen verlenen aan de radiodienst van Jan Thijssen. De organisatoren hadden de taak om de verzetsleiding in bezet gebied te ondersteunen bij de coördinatie en de bundeling van de verzetsorganisaties.

Vanaf medio januari 1944 stond Jan Thijssen via deze agenten in radiocontact met het Bureau Inlichtingen in Londen. Op 9 november werd Thijssen gevangengenomen en als represaille op de aanslag op Rauter op 8 maart 1945 gefusilleerd.

• https://nl.wikipedia.org/wiki/Raad_van_Verzet

Binnenlandse Strijdkrachten (september 1944 ~ mei 1945)

Deze vormden op 5 september 1944 een officieel opgezette bundeling van de tot dan toe weinig samenwerkende verzetsgroepen in Nederland. De Binnenlandse Strijdkrachten kwam dan ook voort uit de drie belangrijkste verzetsgroepen: de Ordedienst (OD), de Landelijke Knokploegen (LKP) en de Raad van Verzet (RVV). Omdat er een tekort was aan voormalige verzetsstrijders, konden zich na de oorlog echter ook vele andere (jonge)mannen aansluiten bij de BS.

• https://nl.wikipedia.org/wiki/Binnenlandse_Strijdkrachten

Verzetsactiviteiten van onze gevallen

Tussen 1945 en 1949 blijken er dus 51 gevallen amateurs te zijn aangemeld. De 28 Ereleden heb ik in **vetgedrukt** weergegeven. De andere namen zijn in *cursief* weergegeven. Buiten deze 51 gevallen amateurs hebben wij hierin ook opgenomen Christiaan Frederik van den Berg die in 1952 postuum twee onderscheidingen kreeg. Waarmee het totaal van de gevallen amateurs op 52 komt. Zie hiernaast de overzichtstabel van omgekomen radioamateurs.

De basis van deze totaaltabel zijn de stamkaarten die Frank van Hamersveld PA3DTX en ondergetekende hebben gemaakt; één reeks met de 28 gevallen per 1946 en een andere met de overige 23 gevallen per 1949 en de in 1952 postuum gedecoreerde C.F. van den Berg. De stamkaarten van ons onderzoek zijn te downloaden als PDF-bestand. Zie aan het eind van dit artikel.

Bij het doornemen van die stamkaarten valt het op dat er veel verzetsmarconisten zijn omgekomen. Bij het verder uitwerken van de namen uit mijn overzichtstabel, vielen mij meer zaken op. Veel van hen waren professioneel opgeleid voor het onderhouden van radioverbindingen.

Mogelijk heeft hun hobbymatige interesse voor morse en radio voorafgaande aan de mobilisatie en bezettingstijd daar een belangrijke bijdrage toe geleverd en werden zij daardoor als gevallen radioamateur (h)erkend.

Daarnaast vielen mij bij het opzoeken van hun gegevens een aantal schrijffouten op. Soms waren enkele Nederlandse namen, die met een lange IJ ingeschreven staan, op een Angelsaksische manier geschreven met een Griekse Y.

Verder blijkt dat in de notulen van de derde VR, de voorletters van OM Otten PA0HB foutief zijn vermeld. Hij heette geen H.B. Otten, maar W.M.F.J. Otten. Maar ook OM Windhausen; hij heeft weliswaar als roepnaam Paul, maar de juiste voorletters zijn H.J.P. en geen P.H.J.

Daarnaast staat OM van de Poll op de herdenkingsplaat abusievelijk vermeld als van der Poll. Op de herdenkingsplaat van 1946 heet OM Brons Piet. In 1949 is dit gecorrigeerd naar S.P. Brons (Simon Petrus).

Invalen

Bij de uitwerking van de namen uit de overzichtstabel, vielen mij al een paar zaken op. Zo was er tijdens de gehele bezetting sprake van infiltratie in de verzetsorganisaties, waardoor verzetsstrijders in handen vielen van de bezetter. Maar ook het grote aantal verzetsmensen in relatie tot de Ordedienst (OD) en haar Radio Dienst (RD), vaak met een dezelfde datum van een inval.

Is uw roepnaam gewijzigd?

Heeft u een nieuwe roepnaam aangevraagd? Geef het door aan de ledenadministratie via centraalbureau@veron.nl, veroncb@veron.nl

Overzicht omgekomen radioamateurs

Naam	Call	Verzet	regio	inval	†	plaats
Abbenes, D.	=	LO	Den Helder	18-1-1945	7-4-1945	Schandelah
Bakker, G.	=	OD	Groningen	6-2-1945	~7-5-45	Norg
Berg, C.F. van den	=	OD Den Haag	Den Haag	16-6-1942	29-7-1943	Leusden
Bijleveld, W.J.	=	OD	Amsterdam	24-1-1942	27-2-1945	Vahlingen
Braak, Th.Chr.	PAoGA	LO	Lintelo	1-5-1944	31-12-1944	Gross-Rosen
Brandsma, H.	=	Zaan	Zaan	3-3-1944	6-4-1945	Oranienburg
Brons, S.P.	=	Zaan	Zaan	4-3-1944	31-5-1945	Bergen-Belsen
Diesfeldt, J.H.	=	Barbara	Amsterdam	12-7-1944	5-12-1944	Vught
Dijkhuizen, N.L.H. van	PAoND	?	Arnhem	2-12-1944	27-1-1945	Hurl
Dobbinga, Chr. W.	=	OD LS2	Amsterdam	30-1-1945	14-4-1945	Amsterdam-R
Dubbeldam, P.	=	OD	Hoogeveen	9/10-2-45	8-3-1945	Woeste Hoeve
Gehrels, C.A.	PAoQQ	Gehrels	Eindhoven	22-7-1943	23-3-1945	Nordhausen
Groot, L. de	PAoKK	?	Amsterdam	?-41	13-3-1942	Oranienburg
Grul, W.A.A.	=	?	Den Haag	=	3-3-1945	Bezuidenhout
Haspels, C.J.	=	Vrij Ned.	Eindhoven	28-10-1941	13-1-1943	Neuengamme
Heijboer, J.P.	=	OD LS2	Amsterdam	30-1-1945	14-4-1945	Amsterdam-R
Hoekman, P.	=	Barbara	Oss	6-11-1943	6-11-1943	Keent (bij Oss)
Hoekstra, H.A.	=	OD LS1	Blaricum	10-2-1945	10-2-1945	Blaricum
Hulsman, D.	=	OD LS2	Amsterdam	30-1-1945	14-4-1945	Amsterdam-R
Kapteijn, E.	PAoEK	?	Hilversum	1941	6-10-1944	Dortmund
Klingen, J. / Broeder Jozef	PAoXL	ECH/3	Heemstede	26-5-1941	24-1-1942	Waalsdorp
Kuster, S.G.	=	OD LS2	Amsterdam	30-1-1945	14-4-1945	Amsterdam-R
Laaken, F. van der	=	RVV RD	Gooi	9-2-1945	4-4-1945	Hattem
Lauwerens, L.	=	2000 LS2	Amsterdam	30-1-1945	14-4-1945	Amsterdam-R
Lent, C.L.J. van	PAoXI	ECH/3	Heemstede	26-5-1941	13-6-1942	Lüttringshausen
Mansum, A.A. van	PAoXK	OD RD13	Den Haag	18-2-1945	8-3-1945	Waalsdorp
Meerhof, G.A.	PAoMB	OD RD6	Apeldoorn	10-1-1945	2-3-1945	Varsseveld
Meertens, J.P.	PAoMO	Oranjevendel	Amsterdam	10-4-1942	7-10-1943	Neuengamme
Meijer, F. H.	=	LKP // OD	Apeldoorn	10-1-1945	8-3-1945	Woeste Hoeve
Meuldijk, K.	=	OD	Amsterdam	3-3-1944	24-4-1945	Bergen-Belsen
Michels, A.M.	=	OD	N. Holland	1-9-1941	11-5-1942	Oranienburg
Neuteboom, J.	PAoGR	Strijkel	Zaan	25-4-1941	4-6-1943	Berlijn-Tegel
Oberg, J.M.	=	OD RD16	Breda	4-10-1944	4-10-1944	Rijsbergen
Otten, W.M.F.J.	PAoHB	?	Breda	25-3-1941	5-8-1946	Breda
Poll, A.C. van de	=	OD RD6	Apeldoorn	10-1-1945	14-3-1945	Neuengamme
Reijns, G.B.	PAoRS	OD RD13	Den Haag	18-2-1945	8-3-1945	Waalsdorp
Rijke, M. de	=	OD	Amsterdam	3-3-1944	21-11-1944	Hamburg
Schamp, T.J.	=	OD	Amsterdam	30-1-1945	14-4-1945	Amsterdam-R
Schotanus à Steringa Idzerda, H.H.	=	=	Wassenaar	23-11-1944	23-11-1944	Wassenaar
Simons, K.C.	=	OD	Amsterdam	4-3-1944	29-12-1944	Gross-Rosen
Tappenbeck, R.	=	financier	Noordwijk	20-5-1944	21-12-1944	Neuengamme
Thijssen, J.	=	RVV RD	Amersfoort	9-11-1944	8-3-1945	Woeste Hoeve
Touw, H.A.	PAoZB	OD RD16	Breda	4-10-1944	4-10-1944	Rijsbergen
Velde, J.H. op den	PAoOZ	OD RD10	Zaandam	2-3-1944	31-12-1944	Gross-Rosen
Vermaat, K.	PAoMR	OD RD6	Apeldoorn	21-3-1942	31-7-1942	Amsterdam
Visser, F.F. de	=	OD RD16	Breda	4-10-1944	5-10-1944	Ginneken
Vredeveld, J.A.	PAoJAV	=	Zwolle	28-9-1944	28-9-1944	Kampen
Vries, J. de	PAoVL	OD RD16	Breda	4-10-1944	5-10-1944	Ginneken
Windhausen, P.H.J.	=	OD RD16	Breda	4-10-1944	4-10-1944	Rijsbergen
Wirix, R.P.	PAoRW	R&Z NSF	Gooi	16-12-1941	16-12-1941	Amsterdam
Wolsink, G.H.	=	BS	Hengelo	30-12-1944	3-5-1945	Wöbbelin
Wories, W.M.J.	PAoXY	militair	Grebbeinie	=	14-5-1940	Leersum

Overzichtstabel van omgekomen radioamateurs

Oude QSL-kaarten?

Gooi uw oude QSL-kaarten niet weg! Neem contact op met Gerard Nieboer PA1AT via pa1at@veron.nl of telefonisch: 0643531802. Hij neemt ze graag van u over!

Zeer bijzonder in dit verband is dat begin 1945 maar liefst vijftien personen zijn opgepakt en gedood (zie bovenstaande lijst) nadat Nederland bezuiden de grote rivieren bevrijd was. Het radioverkeer vond toen plaats met het station van het Nederlandse Bureau Inlichtingen (BI), dat een korte periode te Breda was gevestigd en daarna verplaatste naar Eindhoven (Gewest 18).

In *Electron* van mei 1988 van de Vereniging voor Experimenteel Radio Onderzoek in Nederland (VERON) lees ik de naoorlogse verklaring van een verzetsman en de latere Algemeen Voorzitter van de VERON OM Dalmijn, PA0DD:

De Duitse peildiensten lieten het er niet bij zitten. Wij citeren wijlen OM Dalmijn, PA0DD:

"De verwachte peilingen, overvallen en repercuties bleven helaas niet uit. Nadat in de eerste vijf maanden de gewestelijke stations Venlo, Breda, Zutphen, Apeldoorn en het districtsstation Oost Zeeuws-Vlaanderen waren geëlimineerd gingen in een bestek van drie weken (januari-februari 1945) catastrofaal de acht stations LS1, LS2, LS2A (LS = Leidend Station) van het AHK en de gewestelijke stations Uithuizermeeden, Hoogeveen, Lekkum, Zwolle en Den Haag verloren.

De gevolgen waren verschrikkelijk: de dienstdoende telegrafisten werden ter plaatse met of voor ogen van aanwezige familie (DD doelt hier waarschijnlijk op de familie waar het radiostation was ondergebracht SE) geëxecuteerd, later na lange gevangenschap gefusilleerd of door een speling van plaatselijke omstandigheden naar Duitse concentratiekampen gevoerd om later om te komen of bevrijd te worden. Slechts in enkele gevallen kwam men kort na de overval vrij. Na de catastrofe werd het verkeer over de boven de rivieren resterende gewestelijke stations Hilversum, Alkmaar en Haarlem gedurende een aantal weken geheel stilgelegd en over Londen geleid.

Deze stations kwamen eind maart 1945 weer in de lucht en verzorgden tot na de bevrijding onverschrokken de berichtenwisseling met Eindhoven, voor hun gewesten doch ook voor het AHK."

In het boek *50 jaar VERON – 100 jaar Radio* lees ik daarvoor een plausibele verklaring. Het OD-radionetwerk was eigenlijk ontworpen voor radioverkeer na de capitulatie van het Derde Rijk. Na de bevrijding van het zuiden nam de noodzaak toe om contact te leggen met de bezette gebieden in Nederland.

Echter de *Funkmess Abteilung* van de bezetter was daar nog volledig actief. Door onderdelengebrek werkte de Radio Dienst (RD) van de Ordedienst (OD) vaak op één en dezelfde frequentie van 3000 kHz en soms op 3750 kHz. Verder werd er een (te) lange tijd uitgezonden en soms ook nog vanuit één locatie.

Dit in tegenstelling tot de ingevlogen marconisten en codeurs, die vaak met eigen zendmiddelen van het Bureau Inlichtingen uit Londen werkten. Zij waren professioneel opgeleid voor het onderhouden van geheime radioverbindingen.

Repressie

Veel omgekomen radioamateurs waren aan ontbering in de beruchte kampen overleden, maar een niet onaanzienlijk deel werd doodgeschoten. Dat leidde bij mij tot de vraag welke repressiesystematiek zat daarachter?

Op internet vond ik een aanwijzing voor de eerste helft van de bezettingstijd: de zogenaamde OD-processen. Door infiltratie

en verraad (*V-Männer*) ontstond er een ware arrestatiegolf onder de Ordedienst (OD). Dit leidde tot een eerste OD-proces op 27 maart 1942 in het Berg Hotel te Amersfoort.

Het tweede OD-proces vond plaats in het Seminarie in Haaren (NB) tussen 15 maart en 27 april 1943. Bij elkaar zijn 135 personen gevonnist en 115 ter dood veroordeeld. Ondanks deze tegenslagen wist de OD zich telkens te herpakken.

Overigens werden in het voorjaar van 1942 alle gedemobiliseerde officieren, die na de capitulatie naar huis waren gezonden, opgeroepen zich te melden voor krijgsgevangenschap. In 1943 volgden het overige (300.000) gedemobiliseerd personeel.

In Amersfoort was een speciaal kamp daarvoor ingericht; het Wehrmachtslager Amersfoort aan de Zonnebloemstraat (nu het eind van de Noordewierweg, op de plaats van de huidige speelplaats Soesterkwartier).

Een belangrijk deel kon aantonen dat zij onmisbaar waren en kregen een *Blau Ausweis* en mochten naar huis. Een ander kamp, met officiële naam *Armee-Gefangenen-Sammelstelle 23 Waterloo Kaserne Amersfoort* (voorheen Bernhardkazerne), werd later gebruikt voor gevangengenomen ondergedoken militairen. De transporten naar de krijgsgevangenkampen in Duitsland verliepen vanaf de sporen nabij de vleeswarenfabriek Noack aan de Soesterweg in Amersfoort.

Tegen het eind van de oorlog werd de situatie nog grimmiger. Deze passages van Wikipedia geeft enig inzicht:

"Op 11 september 1944 werd in Nederland een Niedermachungs-befehl uitgebracht. Voortaan mochten personen die werden aangehouden bij een vergadering van een verzetsgroep worden neergeschoten. Daarnaast werden verzetsstrijders opgepakt om te worden verhoord. De vrouwelijke personen werden naar kampen gestuurd, de mannelijke personen werden op een todeskandidaat-lijst geplaatst"...

Zo was dichtbij onze regio in Blaricum een zendpost van de OD waar de marconist ter plaatse werd doodgeschoten. Opvallend vond ik de voor mij een minder bekende fusilladeplaats in Amsterdam: Rozenoord.

Tot slot

Heel veel dank is verschuldigd aan Frank van Hamersveld PA3DTX, die als onze meelezende webmaster extra informatie en illustraties heeft aangeleverd en ook voor publicatie geschikt maakte.

Kortom, dit is de context waarin wij hebben getracht de namen van onze omgekomen radioamateurs respectvol en overzichtelijk aan u voor te stellen in twee reeksen van onderzoek stamkaarten.

In *Electron* van mei 2021 zijn al onze 28 Ereleden beschreven.

Onze tweede onderzoek stamkaartenreeks bevat de minder bekende gevallen radioamateurs zonder roepletters. Deze kwamen wel voor op de VERON-herdenkingsplaat van 1949, maar ontbraken op de middenpagina van de *Electron* in 1946.

Voor uitgebreidere informatie over dit onderwerp verwijst ik u naar de website van de VERON A03 – Amersfoort ("Radioamateurs offerden hun leven voor onze vrijheid - deel 1 en deel 2")

Voor alle duidelijkheid wil ik na 75 jaar geen weging maken naar de mate van deelname in het verzet. Mijn insteek is zuiver "ere wie ere toekomt".

Bijlage: Radioamateurs offerden hun leven voor onze vrijheid - deel 1

Door Eddy Krijger (PAØRSM)

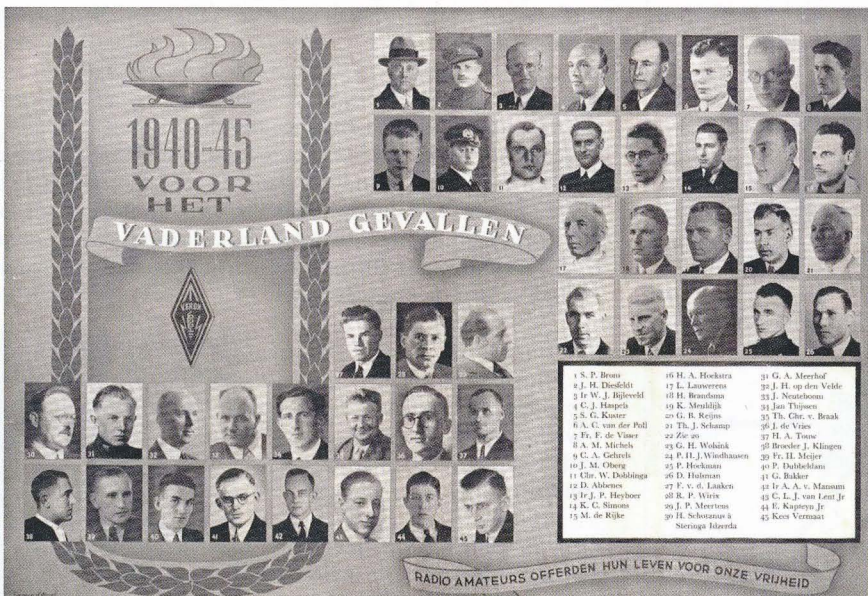

- ⊗ Abbenes, Dirk
- ⊗ Braak, Theodoor Christiaan van (PAØGA)
- ⊗ Brons, Simon Petrus
- ⊗ Dijkhuizen, Nicolaas Lodewijk Hermann van (PAØND)
- ⊗ Gehrels, Cornelis Adolf (PAØQQ)
- ⊗ Groot, Louis de (PAØKK)
- ⊗ Grul, Wilhelmus Andreas Alexander
- ⊗ Haspels, Cornelis Johannes
- ⊗ Kapteijn, Eduard (PAØEK)
- ⊗ Klingen, Johannes (PAØXL)
- Broeder Jozef
- ⊗ Laaken, Floris van der
- ⊗ Lent, Cornelis Leonardus Josephus van (PAØXI)
- ⊗ Mansum, Anthonie Adriaan van (PAØXK)
- ⊗ Meerhof, Gerrit Arend (PAØMB)
- ⊗ Meertens, Jacobus Pieter (PAØMO)
- ⊗ Neuteboom, Jan (PAØGR)
- ⊗ Otten, Wilhelmus Maria Franciscus Joseph (PAØHB)
- ⊗ Reijns, Gerardus Bernardus (PAØRS)
- ⊗ Schotanus à Steringa Idzerda, Hanso Henricus
- ⊗ Tappenbeck, Rudolf
- ⊗ Thijssen, Jan
- ⊗ Touw, Hendrikus Adrianus (PAØZB)
- ⊗ Velde, Jan Hendrik op den (PAØOZ)
- ⊗ Vermaat, Kees (PAØMR)
- ⊗ Vredeveld, Johan Asuerus (PAØJAV)
- ⊗ Vries, Johannes de (PAØVL)
- ⊗ Wirix, René Paul (PAØRW)
- ⊗ Worries, William Michiel Johan (PAØXY)

Bijlage: Radioamateurs offerden hun leven voor onze vrijheid - deel 2

Door Eddy Krijger (PAØRSM)

- ⊗ Bakker, Gerrit
- ⊗ Berg, Christiaan Frederik van den
- ⊗ Bijleveld Ir., Wolter Johan
- ⊗ Brandsma, Haring
- ⊗ Diesfeldt, Jan Hendrik
- ⊗ Dobbinga, Christiaan Wilhelmus
- ⊗ Dubbeldam, Pleunis
- ⊗ Heijboer Ir., Johannes Pieter
- ⊗ Hoekman, Pieter
- ⊗ Hoekstra, Hendrik Arius
- ⊗ Hulsmann, Dirk
- ⊗ Kuster, Sebastianus Gerardus
- ⊗ Lauwerens, Leendert
- ⊗ Meijer, Frederik Hendrik
- ⊗ Meuldijk, Krijn
- ⊗ Michels, Arnoldus Maria
- ⊗ Oberg, Johan Marinus
- ⊗ Poll, Alfred Catharinus van de
- ⊗ Rijke, Marinus de
- ⊗ Schamp, Theodorus Johannes
- ⊗ Simons Jr., Karel Casper
- ⊗ Visser, Franciscus Frederik de
- ⊗ Windhausen, Henricus Josephus Paulus
- ⊗ Wolsink, Gerhard Hendrik

Geraadpleegde bronnen:

- **50 jaar VERON – 100 jaar Radio** Dick Rollema (PA0SE, sk) uitgave VERON
- *Electron* 1945, 1946, 1949, 1950 en 1958
- PA0-database – Remy Denker PA0AGF
- VR-notulenarchief – Jan Hoek PA0JNH
- Illustratie en webopmaak, retouche, notulenttranscriptie en internetvondsten - Frank van Hamersveld PA3DXTX
- <https://oorlogsgravenstichting.nl/zoeken>
- www.4en5mei.nl/oorlogsmonumenten/monumenten_zoeken/oorlogsmonument/2807/hilversum%2C-%27monument-voor-radiozendamateurs%27
- <https://oorlogsgravenstichting.nl/zoeken>
- http://nl.wikisage.org/wiki/Nederlanders_ge%C3%ABxecuteerd_tijdens_de_Duitse_bezetting
- www.dodenakkers.nl/herdenkings-monumenten-woii/fusilladeplaats-rozenoord-in-amsterdam.html
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Fusilladeplaats_Rozenoord
- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Todeskandidat>
- <https://gedenkplaats-haaren.nl/gevangenen-gijzelaars/od-gevangenen/>
- www.oorlogsbronnen.nl/thema/Eerste%20OD-proces
- www.oorlogsbronnen.nl/thema/Tweede%20OD-proces
- www.museum19401945.nl/docs/Militaire-Krijgsgevangenen.pdf
- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Vertrouwensman_\(Tweede_Wereldoorlog\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Vertrouwensman_(Tweede_Wereldoorlog))
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Ben_Buunk
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Menco_Rein_Mulder
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Radiodienst_van_de_Raad_van_Verzet#Zendgroep_Oost_en_Inlichtingen_Centrum_Oost
- <https://a03-static.veron.nl/afdeling/amersfoort/bladen/bladen.htm>

Geraadpleegde bronnen pagina 213:

- www.rfzero.net/documentation/rfzero-manager/
- www.rfzero.net/documentation/software/driver-installation/
- www.rfzero.net/getting-started/installation-troubleshooting/
- www.rfzero.net/examples/frequency-counter/
- www.rfzero.net/examples/beacons/
- www.rfzero.net/examples/beacons/wspr/
- www.rfzero.net/documentation/software/EEPROM-data/

Enkele bronnen naast de RFzero.net website

- <https://github.com/arduino/ArduinoCore-samd>
- <https://groups.io/g/RFzero>
- <https://randomnerdtutorials.com/bin-binary-files-sketch-arduino-ide/>
- <https://store.arduino.cc/arduino-zero>
- www.silabs.com/documents/public/data-sheets/Si5351-B.pdf
- <https://grp-labs.com/ultimatepf.html>
- <http://js8call.com/>
- www.zachtek.com/

De links zijn rechtstreeks aanklikbaar via www.veron.nl/electronlinks ■